

Priloga 7

Pregled stanja po objektih s seznamom že predvidenih posegov in ukrepov ter predlaganimi dodatnimi posegi in ukrepi

Vsebina

1. Galerija Lojzeta Spacala	3
2. Restavracija.....	5
3. Grajsko dvorišče Spodnji palacij	5
4. Vinoteka.....	6
5. Viteška dvorana.....	7
6. Vhodna avla – info točka.....	8
7. Poročna in konferenčna dvorana.....	9
8. Muzej Grad Štanjel	9
9. Plato za strojne naprave	10
10. Klet Kvadratnega stolpa	11
11. Poslovni prostor v najemu.....	12
12. Stalna razstava Maks Fabiani	12
13. Pisarna ORA Krasa in Brkinov – DMMO - in prostor za sestanke	13
14. Večnamenska dvorana.....	14
15. Arhiv Ustanove Maks Fabiani	15
16. Pisarne v najemu SVRK	16
17. Fabianijeva dvorana.....	16
18. Depo Spacalove galerije	17
19. Zvočna galerija Kamenica.....	18
20. Pisarna ORA Krasa in Brkinov, enota Komen	19
21. Nedokončani prostori v končnem delu severnega dela Gornjega palacija	19
22. Kvadratni stolp s polžastim stopniščem	20
23. Pomožni objekt Kvadratnega stolpa s polžastim stopniščem	21
24. Plato nad Grajskim dvoriščem	22
25. Vhodni stolp	22
26. Brežina pod Gradom Štanjel.....	23
27. Stolp na vratih (Kobdiljski stolp).....	24
28. Javne sanitarije ob Kobdiljskem stolpu	25
29. Fabianijev čebeljak	25
30. Ferrarijev vrt.....	26

31. Severni stolp.....	31
32. Arheološki park Gledanica.....	32
33. Javne površine v starem jedru naselja	33
34. Natalijina hiša.....	33
35. Hiša Štanjel 1.....	34

1. Galerija Lojzeta Spacala

Lokacija:

južni del Spodnjega palacija – prvo nadstropje, mansarda in del pritličja
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je obnovljen, v pritličju in v prvem nadstropju je stalna zbirka grafika in slikarja Lojzeta Spacala, s katero strokovno upravlja Goriški muzej.

Mansarda je trenutno prazna. V njej so običajno razstavljene grafike Lojzeta Spacala ali občasne razstave. Grafike Lojzeta Spacala so trenutno skladiščene v Depoju Galerije.

V prvem nadstropju je uraden poročni prostor.

V pritličju ima trenutno info točko in trgovino s spominki TIC Štanjel, ki pa se bo preselila na novo lokacijo v vhodno avlo v spodnjem palaciju, ko bo ta prostor dokončno urejen, predvidoma v začetku leta 2022.

Pritličje tako ostane na razpolago za galerijo in za TIC Štanjel.

Vstopnina v galerijo je 5,00€ za odrasle in 3,00€ znižana. Vstopnino se poravnava v info točki TIC Štanjel. To je tudi edini objekt, za katerega se zaračunava vstopnina.

V mansardi se občasno postavijo začasne razstave likovnih in kiparskih del. V preteklosti je bila mansarda Galerije Lojzeta Spacala namenjena tudi kot večnamenska dvorana za razne dogodke. Od obnove Viteške dvorane se razni dogodki izvajajo v njej in je Galerija Lojzeta Spacala prvenstveno namenjena le za galerijsko dejavnost in občasne razstave likovnih in kiparskih del.

»Grafik in slikar Lojze Spacal (1907–2000) je bil eden najvidnejših likovnih ustvarjalcev v povojnem slovenskem in italijanskem prostoru ter mednarodno priznan predstavnik sodobne grafične umetnosti. Zapisal se je kot umetnik Krasa in Istre, od koder je črpal motive za svoja dela. V galeriji v Štanjelu, kjer občasno gostijo tudi druge razstave in kulturne prireditve, je od leta 1988 na ogled stalna razstava njegovih likovnih del.« (Vir: Goriški muzej)

Galerija nima stalnega kustosa, ki bi skrbel za ustrezno vsebinsko predstavitev in predloge pravočasnih tehnično vzdrževalnih posegov.

Okna so potrebna obnove ali zamenjave ter ustrezne zatemnitve, ki je skladna z zaščito likovnih del.

Trenutno sta ogrevanju in hlajenju namenjeni dve klimatski napravi, ki za ogrevanje celotnega prostora ne zadostujeta. Zaradi tega se ne vzdržuje primerna temperatura in vlaga za hrambo likovnih del. Zaradi neugodnih klimatskih razmer in dotrajanega stavbnega pohištva so pogoji vzdrževanja umetniških del omejeni.

Po oceni Goriškega muzeja so likovna dela v galeriji v dokaj dobrem stanju. Manjše poškodbe na barvni plasti se pojavljajo na katerih likovnih delih (Hiše v predmestju/ 0100054, Kraške strukture/0100072, Črni udar v Čilu/ 0100077, Ostanke zidov v predmestju/0100063 in bi jih bilo v prihodnje nujno sanirati. Več manjših poškodb je na okrasnih okvirjih, nekatera dela so zastekljena in bi jih bilo potrebno odpreti in očistiti vmesni prostor med steklom in likovnim delom.

»Galerija ima novo ustrezno umetno osvetlitev, vendar pa nezastrta okna. Dnevna svetloba na razstavah ni dovoljena. Samo z UV folijami na steklu ne rešimo težav. Ves ostali spekter svetlobe povzroča hitro propadanje likovnih del, zlasti del na papirju. Nujna je zatemnitev oz. fizična preprečitev dnevne svetlobe v prostor z roloji ali zavesami. Direktna sončna svetloba nikakor ne sme osvetljevati likovnih del. Osvetlitev naj se vklaplja samo ob obiskovalcih ter dogodkih. Preostali čas mora biti v galeriji tema.« (Vir: Stanje stalne postavitve v Galeriji Lojzeta Spacala, Polona Paglovec Šuligoj, Višja konservatorka- restavratorka, Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica, 7.10.2021)

Nameravani posegi/ukrepi:

- Poroke se iz prvega nadstropja Spacalove galerije preseli v prvo nadstropje severnega dela Spodnjega palacija, ko bo to usposobljeno za uporabo (trenutno v rekonstrukciji, v teku so zaključna gradbeno obrtniška dela).
- TIC Štanjel se iz pritličja Spacalove galerije preseli v vhodno avlo v Spodnjem palaciju , kjer bo bolj viden in lažje dostopen, tudi za gibalno ovirane osebe.

Predlogi dodatnih posegov/ukrepov:

- Urediti galerijske prostore, da bodo dela primerno razstavljena in hranjena:
 - Potrebna je kompletna zamenjava oziroma restavracija oken.
 - Slike niso ustrezno osvetljene, potrebna je ureditev - usmeritev osvetlitve, ki bo ustrezno valorizirala umetniška dela.
 - Izvede se zatemnitev oz. fizična preprečitev dnevne svetlobe v prostor z roloji ali zavesami ali z notranjimi polkni (kot v Viteški dvorani).
 - Potrebna je ureditev ustrezne klimatizacije s stališča ustrezne hrambe slik in z vidika dobrega počutja obiskovalcev.
- Večje poroke se lahko že sedaj preseli v Viteško dvorano, če je to možno s stališča Upravne enote, manjše poroke pa lahko za enkrat ostanejo v galeriji.
- Ponovno razstaviti grafike v mansardi galerije. Zaradi občutljivosti grafike ne smejo biti dalj časa razstavljene, zato na Goriškem muzeju predlagajo, da se jih menja, tako da so na primer po leta razstavljene ene, pol leta pa druge in na tak način rotirajo, tako da nikoli niso izpostavljene zunanjim vplivom več kot pol leta.
- Prisotnost kustosa bi bila potrebna vsaj pri načrtovanju vsebin oziroma postavitve začasnih razstav ter pri načrtovanju potrebnih vzdrževalnih in restavratorskih del, po možnosti pa tudi ob obiskih večjih skupin ali VIP gostov. Najustreznejša rešitev bi bila zaposlitev kustosa pri upravljavcu. Ker se odpira v gradu še muzej v Spodnjem palaciju, bi kustos lahko skrbel za obe razstavi.
- Sanacija nekaterih likovnih del.
- Ponovna namestitve ovalnih preprog kot del likovne opreme prostorov v 1. nadstropju.
- Pregled delovanja videonadzora galerije in določitev režima videonadzora.

- Po preselitvi TIC Štanjel vstop v galerijo skozi sedanji vhod ne bo več pod nadzorom. Potrebno bo zakleniti obstoječi dostop v galerijo in dostop omogočiti skozi glavni vhod v Spodnji palacij mimo recepcije v avli.
- Prostor sedanjega TIC-a se dodatno opremi za namene muzejske trgovine ali dodatne razstavne prostore.
- Narediti je potrebno srednjeročni načrt vzdrževalnih del v galeriji.
- Narediti je potrebno program, katere občasne razstave se bodo postavljale v srednjeročnem o obdobju in občasno (po predlogu Goriškega muzeja na primer enkrat na leto) postaviti kvalitetno občasno razstavo likovnih ali kiparskih del. Priporočljivo je, da se občasne razstave odpirajo ob rednih terminih, z vidika dodatne promocije celotnega območja Gradu Štanjel bi bil najbolj primeren termin otvoritve ob začetku sezone. Primer dobre prakse so bile razstave: 30 let Galerije Lojzeta Spacala, K3 - Kosovelj, Černigoj, Spacal ter Bitja v novejšem slovenskem kiparstvu.
- Namestitev kovinskih zaščit proti pticam (golobom) na okenskih policah in drugih zunanjih površinah objekta, kjer se ptice trenutno zadržujejo.

2. Restavracija

Razmerja med najemnikom in lastnikom so urejena z najemno pogodbo.

Lokacija:

južni del Spodnjega palacija – del pritličja in celotna klet, del Grajskega dvorišča Spodnji palacij parc. št. 1009/3

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je obnovljen, najemnik ga uporablja za gostinske storitve v lokalu Bistro Grad Štanjel. Najemna pogodba velja do 30.4.2026 in jo je možno podaljšati.

Nameravani posegi/ukrepi:

- Zamenjava velike zasteklitve nekdanje lože v pritličju.

Predlogi posegov/ukrepov:

- Uskladitev reklamnih napisov s celoto.

Zunanje enote klimatskih naprav in cevi se primerno zamaskirajo.

3. Grajsko dvorišče Spodnji palacij

Lokacija:

Parcelne št. 30/2, 30/3, 30/4 in 1009/3, k.o. Štanjel, Spodnji palacij

Stanje dela objekta in trenutna raba:

- Koncesionar ORA Krasa in Brkinov izvaja dogodke ali pa oddaja dvorišče v občasno uporabo raznim uporabnikom za izvedbo dogodkov, kot so koncerti, gledališke

predstave ipd. Poleti tako že tradicionalno poteka Grajsko poletje z glasbenimi in gledališkimi dogodki, med letom pa ostali dogodki.

- Najemnik gostinec uporablja dvorišče predvsem v poletnih mesecih za redno gostinsko dejavnost, izvedbo pogostitve ob porokah, praznovanjih, prireditvah, oddaja lokala v zakup za izvedbo team – buildingov, praznovanj idr.

Uporaba dvorišča s strani gostinskega ponudnika v restavraciji v Gradu Štanjel je določena z Dogovorom o uporabi nekaterih površin v vasi in gradu Štanjel.

Objekt je v primernem stanju, so pa potrebni še dodatni posegi z vidika varovanja in predstavitve kulturne dediščine.

Urejen je tudi priklop elektrike.

Iz niš ob stopnišču so bili odstranjeni trije kipi nimf.

Nameravani posegi/ukrepi:

- Ureditev grajskega dvorišča ter platoja nad dvoriščem med gornjim in spodnjim palacijem skladno s projektno dokumentacijo. Za obravnavan poseg je izdelan DGD, za ureditev platoja pa je izdelan tudi PZI z oceno vrednosti.
- V letu 2022 je predvidena ureditev baročnega stopnišča, vključno s ponovno postavitvijo obstoječega kipa.

Predlogi posegov/ukrepov:

- Pri izvedbi odvodnjavanja in tlakovanja je potrebno vsaj v delu ohraniti peščene netlakovane površine, ki so vodo propustne.
- Dogovor o uporabi nekaterih površin v vasi in gradu Štanjel poteče dne 31.12. 2021. Potrebno je pripraviti novega.
- Izvedba natečaja za postavitev sodobne interpretacije nimf

4. Vinoteka

Lokacija:

severni del Spodnjega palacija – klet in pritličje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je bil v celoti rekonstruiran v letu 2020, projekt je sofinanciran iz projekta Agrotur II. Gostinske storitve v vinoteki opravlja Lemo d.o.o., ki ima pogodbo za opravljanje storitev z ORA Krasa in Brkinov.

»Center za promocijo lokalnih produktov, kot se uradno imenuje vinoteka v obnovljenem štanjelskem gradu, trenutno ponuja 70 vrst vin, ki jih je pridelalo 40 kraških vinarjev iz Slovenije in Italije. Vina je mogoče poskusiti in kupiti, ponujal jih bo Simo Komel, ki je tudi najemnik grajske gostilne. Za zdaj bo vinoteka odprta od četrtega do nedelje, skupine več obiskovalcev se bodo lahko dogovorile tudi za obisk ob drugih dnevih, pravi komenski

župan Erik Modic. Občina je poskrbela za obnovo prostora, v katerem so uredili vinoteko, denar pa je dobila iz projekta Agrotur II - 157.000 evrov za gradbena dela in 47.000 evrov za opremo.«

(Vir: Primorske novice 24.7.2020)

Vstop v kletne prostore vinoteke ni zaščiten, kar pomeni, da lahko dostopa kdorkoli iz pritličja, ko se tu odvijajo dogodki in pogostitve.

V kleti vinoteke so vidni originalni temelji (glej sliko v nadaljevanju), ki bi jih bilo smiselno vključiti v interpretacijo oz. vodenje po gradu.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- Vgraditi fizično prepreko (vrata ali drug način), ki bo onemogočala dostop iz drugih delov stavbe v kletni prostor vinoteke.
- Definirati način rabe kletnih prostorov vinoteke za programe vinoteke.
- Ogled originalnih temeljev v kleti je smiselno vključiti v interpretacijo oz. vodenje po gradu.
- Januarja je restavracija zaprta – vsaj za vikende bi bilo primerno zagotoviti vsaj minimalno ponudbo s hrano v vinoteki (dogovor z gostincem).
- Razstavne police v kleti vinoteke opremiti s praznimi etiketiranimi in z zamaški opremljenimi steklenicami vinarjev, ki svoja vina ponujajo v Vinoteki. Zaradi zagotavljanja varnosti steklenice ne smejo biti polne.
- Ureditev prezračevalnega sistema v kleti vinoteke.
- Vzpostavitev internetne povezave v kletnih prostorih vinoteke.

5. Viteška dvorana

Lokacija:

severni del Spodnjega palacija – pritličje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je bil v celoti rekonstruiran v letu 2020, projekt je bil sofinanciran s strani Republike Slovenije po 23. členu Zakona o financiranju občin.

Dvorana je namenjena konferencam, simpozijem, kulturnim prireditvam, izvedbi porok, praznovanj in drugih dogodkov. V dvorani velikosti 129 m² je na voljo 120 stolov, projekcijski sistem ter ozvočenje. V avli Spodnjega palacija, pred vhodom v Viteško dvorano, so na voljo sanitarije, tudi za invalide.

Dvorana ima nestabilno internetno povezavo, zaradi česar je izvedba nekaterih dogodkov nemogoča.

Zunanja enota klimata, s katerim se ogreva Viteška dvorana (nameščen na severni zunanji strani severnega dela Spodnjega palacija), je preglasna v razmerju do sosednjih objektov, kar onemogoča njegovo konstantno delovanje v zimskih mesecih. Posledično Viteška dvorana v zimskem času ne more služiti svojemu namenu.

Notranja enota klimata je preglasna, kar otežuje izvedbo predavanj in drugih primerljivih dejavnosti, kjer se pričakuje tišina.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- Vzpostavitev ustreznega internet omrežja v Spodnjem palaciju s povezavo v Galeriji Lojzeta Spacala.
- Organizirati več dogodkov in delati na promociji – spodbujanju najema dvorane za razne dogodke.
- Celostna ureditev oz. prilagoditev obstoječega ogrevalno/prezračevalnega sistema, ki ne bo povzročal hrupa ob zunanji enoti kot tudi v Viteški dvorani.

6. Vhodna avla – info točka

Lokacija:

severni del Spodnjega palacija – pritličje

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je bil v celoti rekonstruiran v letu 2020.

Trenutno je avla brez vsebin, so pa že urejene instalacije ter oprema informacijskega središča (modemi, routerji, switch) in nameščen touch screen, ki pa še nima vseh vsebin.

Nameravani posegi/ukrepi:

- Ureditev info točke in preselitev te vsebine iz pritličja Spacalove galerije: postavitve info pulta, polic za brošure in stolov za obiskovalce. Do konca leta 2021 je predvidena pridobitev uporabnega dovoljenja in preselitev info točke na to lokacijo.

Predlogi posegov/ukrepov:

- Zaradi večnamenskosti prostora bo potrebno razmisliti, kako fizično zaščititi (zakleniti) police s trgovskim blagom.
- V avli bo vstopna točka v kongresne prostore, muzej, dvorano v nadstropju, zato je potrebno odgovoriti na vprašanje, kako zagotoviti stalen vstop za te dejavnosti. Varianta je, da je ves čas nekdo prisoten ali pa da se namesti avtomatska vrata z odčitavanjem vstopnic.
- Nadgradnja vsebin na touch screen-u, smiselno bi bilo naložiti vse ključne informacije in vsebine, ki so na voljo obiskovalcem Štanjela, le tako bo to res postala osrednja info točka
- Celostna ureditev oz. prilagoditev obstoječega ogrevalno/prezračevalnega sistema, ki ne bo povzročal hrupa ob zunanji enoti kot tudi v vhodni avli.

7. Poročna in konferenčna dvorana

Lokacija:

Severni del Spodnjega palacija – prvo nadstropje
Parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je bil v rekonstruiran v letu 2020 in je trenutno v tretji gradbeni fazi.

V tem delu gradu se uredi poročna in konferenčna dvorana, dela bodo zaključena, ko bodo zagotovljena ustrezna finančna sredstva, po možnosti s sofinanciranjem EU.

Medtem ko v sedanji poročni dvorani v Spacalovi galeriji ni omogočen dostop invalidom, pa je v severnem delu Spodnjega palacija urejeno dvigalo, ki bo omogočalo dostop tudi gibalno oviranim osebam.

Nameravani posegi/ukrepi:

- Dokončanje prenove
- Dvorana se uredi na način, da jo je možno s premičnimi stenami razdeliti na manjše enote, tako da se omogoči čim bolj fleksibilna raba.

Predlogi posegov/ukrepov:

- Nabava fleksibilne opreme za različne namene rabe teh prostorov.
- Izdelava načrta prenove oziroma notranje opreme, ki nadaljuje zastavljen koncept SZ dela Spodnjega palacija.
- Vzpostavitev dobro delujočih telekomunikacijskih omrežij kot podporo predvsem konferenčni dejavnosti.
- Ureditev servisnih prostorov za izvajanje dejavnosti (priročno skladišče, pripravljalni pult, čajna kuhinja, prostor za čistila).
- Za čas do dokončne prenove prvega nadstropja se ob stekleni steni na stopnišču uredi začasni razstavni prostor, ki omogoča razstavljanje fotografij, likovnih del, ki so obiskovalcu dostopna za ogled s stopnišča.

8. Muzej Grad Štanjel

Lokacija:

severni del Spodnjega palacija – mansarda
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

V tem prostoru je urejen razstavni del stalne razstave Narava in človek na Krasu, do konca 2021 je predviden zaključek del. Ureditev razstave je del projekta ureditve informacijskega središča Nature 2000 na Krasu. V štanjelskem gradu je prikazana raba Krasa skozi zgodovino (tudi arheologija, gradišča, etnologija). Interpretirane so spremembe v poraščenosti Krasa skozi zgodovino človekove poselitve in vpliv človekovega delovanja na biodiverzitetu. Poleg tega bo središče imelo tudi izobraževalno vzgojni del s povabilom v naravo, pri čemer bo

izpostavljen pomen ohranjanja habitatov in vloga kmetovanja na Krasu. Projekt bo tako v štanjelskem gradu pomembno prispeval k popularizaciji kulturne dediščine in narave. Muzej obiskovalcu pričara Kras v vsej njegovi raznovrstnosti in barvitosti. Kamen, voda, burja, kraške jame, kraški ovčar, kraška kulturna krajina ter naposled Kras in človek je sedem sklopov, skozi katere potuje obiskovalec in doživi vse ključne značilnosti te nenavadne pokrajine. (Vir: Trganka Štanjel, december 2021)

Vsebine v Štanjelu bo dopolnjeval in nadgrajeval center, ki ga bo uredil Park Škocjanske jame na drugem koncu Krasa. Skupaj bosta predstavljala celoto, ki bo izčrpno in večplastno predstavila Kras.

Projekt obnove štanjelskega gradu, ki ga vodi Občina Komen, je komplementaren s projektu »Zagotavljanje primerne rabe kraških travnišč in ostenij za ohranjanje izbranih habitatnih tipov in vrst na območju Nature 2000 - Kras«, za katerega skrbi Javni zavod park Škocjanske jame. (Vir: Občina Komen)

Razstava je interaktivno zasnovana z zanimivi elementi, kot na primer predstavitev kraške jame in vetrovnik.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- Zagotoviti vse potrebno za redno obratovanje in vzdrževanje, to je osebje, material in storitve. Zagotoviti je potrebno sredstva za obratovanje muzeja. Osebje bo sprejemalo obiskovalce, skrbelo za promocijo in posodabljanje vsebin.
- Skrbeti za stalne promocijske in izobraževalne aktivnosti, povezati produkt v ostalo ponudbo v občini in širše na Krasu.
- Prehod iz mostovža v zasilni izhod v Zgornjem palaciju se loči z zaveso.

9. Plato za strojne naprave

Lokacija:

Skrajni severni del Spodnjega palacija
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Na platu so nameščene strojne naprave, klimatska naprava je izredno glasna in posebej ponoči moti prebivalce Štanjela, med izvedbo dogodkov pa udeležence dogodkov. Gre za resno onesnaženje s hrupom.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Poiskati ustrezno rešitev za klimatsko napravo, ki emitira visok nivo hrupa.

Kvadratni stolp**Stanje dela objekta:**

Kvadratni stolp ima trenutno urejeno centralno ogrevanje na plin. V objektu so radiatorji. Zaradi neizolirane strehe v mansardi Kvadratnega stolpa je prostor večji del leta neuporaben v smislu oddaje v kratkoročni najem (pozimi prostora ni mogoče ogreti, poleti je prevroče).

Objekt je obnovljen in ima uporabno dovoljenje iz leta 2008.

Predlogi posegov/ukrepov v Kvadratnem stolpu:

- Sanacija poškodb ometa zaradi vlage znotraj v Kvadratnem stolpu, zlasti od vhoda v klet do razstave o Maksu Fabianiju v pritličju. Potrebno je najti trajno rešitev za preprečevanje nadaljnjih poškodb zaradi vlage (ustrezna hidroizolacija, sistem ogrevanja in hlajenja) za preprečevanje nadaljnjih poškodb.
- Urediti sistem ogrevanja in hlajenja v celotnem Kvadratnem stolpu na bolj trajnosten in učinkovit način.
- Ureditev prostorov obiskovalcem bolj prijazno predvsem s postavitvijo privlačnih elementov pred vhod v kvadratni stolp, ki predstavljajo vsebine v stolpu (razstava Maksa Fabianija, razstava Adijo Dunaj, pozdravljen Štanjel!)
- Zamenjava svetil v celotnem Kvadratnem stolpu s svetili, ki so primerna za razstave, konferenčno dejavnost in pisarne.
- Vzpostavitev stacionarnega internetnega omrežja v vseh treh nadstropjih.
- Zagotovitev ustreznih dostopov in rabe stolpa.

10. Klet Kvadratnega stolpa

Lokacija:

Kvadratni stolp – klet
Parc. št. 1018, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

V prostoru je viden del vodnjaka, gre za izvoren vodnjak, ki je tu stal še pred izgradnjo Kvadratnega stolpa, tako da je vodnjak v notranjosti objekta, kar je svojevrsten fenomen. Vodnjak je edinstven, ker je viden spodnji del cisterne, katerega zgornji del (šap) je viden v prvem nadstropju.

Ta del gradu se trenutno uporablja kot skladišče za hrambo raznega materiala.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- Na dolgi rok je potrebno ustrezno valorizirati in izpostaviti vodnjak, torej odstraniti vse materiale in gradiva, ki se hranijo v tem prostoru ter vodnjak primerno prezentirati in vključiti v vodene ogledе gradu.
- Začasno, do uvedbe trajne rešitve, pa je potrebno prostor urediti tako, da ni v celoti skladišče, ampak se s pomočjo premičnih panojev loči vidni del od skritega dela, kamor se umakne skladiščne volumne.

11. Poslovni prostor v najemu

Lokacija:

Kvadratni stolp – klet
Parc. št. 1018 k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Poslovni prostor v izmeri 10,2 m² podjetnica uporablja za registrirane dejavnosti, in sicer organizacijo doživetij v Štanjelu in na Krasu pod blagovno znamko Karra: Lov za zakladom »Črna mačka« v Štanjelu, team building....

Prostor je slabo osvetljen, vlažen in težko se ga ogreva. Prezračevanje prostora je slabo.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- V primeru potrebe po vsebinsko bogatejši vhodni veži je mogoče montažno pregraditev odstraniti in ponovno vzpostaviti enoten prostor. Če ostaja potreba po ločenem prostoru (za najem ali drugo), ostane tako, kot je.
- Vsebinska in oblikovna izboljšava vhodnega prostora, vstopni hodnik bi lahko služil razstavnemu prostoru, ki se nadaljuje v prvo nadstropje. V tem primeru je smiselna postavitev obešalnega sistema za slike ter menjava razsvetljave.

12. Stalna razstava Maks Fabiani

Lokacija:

Kvadratni stolp – pritličje
Parc. št. 1018, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

»Razstava, postavljena v Kvadratnem stolpu v Štanjelu, je posvečena Maksu Fabianiju, enemu najpomembnejših urbanistov avstrijske monarhije in velikemu arhitektu. Njegova materialna in duhovna zapuščina nas v teh krajih spremlja na vsakem koraku.

Širok ustvarjalni opus umešča Fabianija med najpomembnejše arhitekta Srednje Evrope na prelomu iz 19. v 20. stoletje. Njegova dela nam razkrivajo samosvojega ustvarjalca, naprednega inženirja ter tenkočutnega oblikovalca prostora. Skozi njegove spise in življenjsko pot boste spoznali strokovno in človeško širino arhitekta Maksa Fabianija, ki je bil tudi mislec, inovator ter vizionar.

Velik pečat je pustil tudi v Štanjelu, kjer je bil med letoma 1935 in 1945 župan.«

(Vir: www.visitstanjel.si)

Postavitev stalne razstave je bila izvedena v okviru projekta občine Komen, ki se je izvajal ob finančni pomoči Evropskega kmetijskega sklada za razvoj podeželja. Organ upravljanja za program razvoja podeželja Republike Slovenije za obdobje 2007-2013 je Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano.

Stalna razstava je bila postavljena leta 2011.

Tu je viden zgornji del vodnjaka, katerega spodnji del – cisterna - je v kleti Kvadratnega stolpa

Pri pregledu trenutnega stanja ugotavljamo, da so nekateri eksponati dotrajani in bi jih bilo treba obnoviti.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- Obnoviti je potrebno dotrajane eksponate.
- Preureditev postavitve – izboljšana umestitev panoja Fabianijeva čipka.
- Priprava prevodov vsebin na panelih še v minimalno italijanski in nemški jezik.
- Izboljšana oblika prevodov v angleščino: Sedanji angleški teksti so slabo vidni, z majhnimi črkami. To je potrebno popraviti, narediti vsebine bolj vidne, mogoče tudi niso potrebne slike, ampak samo angleški teksti.
- Boljša promocija, usmerjanje do razstave, vključevanje v druge programe gradu.
- Posodobitev načina podajanja informacij z interaktivnim sistemom.

13. Pisarna ORA Krasa in Brkinov – DMMO - in prostor za sestanke

Lokacija:

Kvadratni stolp – prvo nadstropje
parc. št. 1018, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Prostor je namenjen delovanju ORA Krasa in Brkinov, DMMO.

V obeh prostorih so tudi panoji razstave »**Adijo Dunaj, pozdravljen Štanjel!**«, ki je bila pred spremembo namembnosti prostora (v pisarno) izobešena na stenah.

Občina Komen je ob obeležitvi 150-letnice rojstva arhitekta Maksa Fabianija ponovno postavila razstavo Adijo Dunaj, pozdravljen Štanjel! v Kvadratnem stolpu v Štanjelu. Prvič je

bila razstava postavljena leta 2004 v Galeriji Lojzeta Spacala v Štanjelu in nato leta 2005 v Muzeju za arhitekturo in oblikovanje v Ljubljani.

Razstava s poudarkom na delovanju Maksa Fabianija v domačem kraju dopolnjuje že obstoječo razstavo o arhitektu v Kvadratnem stolpu.

Zaradi postavitve steklene pregrade, ki ločuje stopnišče in prostor za sestanke s pisarno ORA Krasa in Brkinov – DMMO, je komunikacija med nadstropji zelo otežena, WC je na razpolago v pritličju. Dostopnost med nadstropji je problematična tako za zaposlene, kot tudi za obiskovalce razstav in dogodkov v mansardi.

Razsvetljava je neustrezna: luči so težke, energetske potratne in pogosto pregorijo ter oddajajo neprimerno svetlobo za potrebe pisarne in razstave.

Izvirno je bila tu grajska kuhinja s krušno pečjo in dostopom do vode preko vodnjaka nadstropje nižje.

Nameravani posegi/ukrepi:

- Sprememba steklene pregrade, da bo komunikacija med nadstropji mogoča brez prehoda skozi pisarno.

Predlogi posegov/ukrepov:

- Na daljši rok bi bila primernejša selitev teh pisarniških prostorov drugam in uporaba prostora brez delitve na manjše dele, tako da bi bili prostori lahko namenjeni kongresni dejavnosti, prireditvam, delavnicam, sestankom, kot celovita ponudba skupaj z mansardo. Ohraniti bi bilo potrebno zasteklitev ob stopnišču zaradi lažjega nadzora in ogrevanja prostorov, sicer pa omogočiti prehodnost prostorov po vertikali, ker sicer ni dostopa do mansarde.
- Potrebno je ponovno izobesiti panoje razstave »Adijo Dunaj, pozdravljen Štanjel!«
- Zamenjati je potrebno razsvetljava z manj energetske potratno in bolj zanesljivo, najprimernejše z LED svetilkami.
- Zgodbo kuhinje gradu in ostale zgodbe Kvadratnega stolpa bi bilo potrebno vključiti v interpretacijo štanjelske dediščine.
- Razmisliti o uporabi zadnjega vhoda za dostop gibalno oviranim, tako da imajo možnost dostopa tudi večjega dela grajskih prostorov kot sedaj (na primer namestitvev premične rampe pri severnem vhodu).

14. Večnamenska dvorana

Lokacija:

Kvadratni stolp – mansarda
parc. št. 1018, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Dvorana se trenutno uporablja le za interne sestanke in tu je tudi nadaljevanje razstave Adijo Dunaj, pozdravljen Štanjel. V prostoru je tudi že ekran.

Prostor ima pa potencial za kongresno dejavnost, izvajanje sestankov, dogodkov, predavanj, vendar jo pri tem onemogočajo težave:

- Otežena komunikacija med nadstropji, kot že opisano v prejšnji točki.
- Neizolirana streha, zaradi česar je prostor uporaben le jeseni in spomladi.
- Neustrezna razsvetljava – luči so težke, energetske potratne in pogosto pregorijo in niso primerne za razstavo oziroma pisarniško-kongresno dejavnost.
- Slaba internetna povezava preko wi-fi, ni vzpostavljene mrežne povezave preko kabla.
- Ogrevanje in hlajenje ni urejeno, kljub radiatorjem je zaradi neizolirane strehe pozimi prostor težko ogreti, poleti pa ohladiti.

Nameravani ukrepi:

- Sprememba steklene pregrade v prvem nadstropju, da bo komunikacija med nadstropji mogoča brez prehoda skozi pisarno.

Predlagani ukrepi:

- Urediti je potrebno izolacijo strehe.
- Zamenjati je potrebno razsvetljava z manj energetske potratno (LED) in bolj zanesljivo
- Optimizacija internetne povezave.
- Urediti je potrebno gretje in hlajenje.
- Omogočiti dostopnost razstave »Adijo Dunaj, pozdravljen Štanjel« širši javnosti in delati na njeni promociji.
- Z nabavo ustrezne opreme omogočiti čim bolj fleksibilno rabo teh prostorov.

Gornji palacij

Stanje dela objekta:

Objekt je obnovljen in ima uporabno dovoljenje iz leta 2008.

Predlogi posegov/ukrepov v Gornjem palaciju:

Vzpostaviti enovit sistem klimatizacije prostorov (ogrevanja in hlajenja) na bolj energetske učinkovit in trajnosten način.

15. Arhiv Ustanove Maks Fabiani

Lokacija:

južni del Gornjega palacija - prvo nadstropje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

»Arhiv Ustanove Maks Fabiani (UMF) v pretežni meri sestavlja gradivo, ki ga je Ustanovi podaril njen soustanovitelj in zagotovo eden največjih poznavalcev Fabianijevega življenja in dela, arhitekt in umetnostni zgodovinar Marko Pozzetto (1925–2006). Kot je sam povedal je »petintridesetletno raziskovanje po arhivih mest v trikotniku London, Krakow, Palermo« rodilo

publikacijo Maks Fabiani – vizije prostora (1997), ki velja za eno od pomembnejših rezultatov raziskovanja življenja in dela kraškega arhitekta.”

Arhiv UMF vključuje tako Fabianijevo avtorsko gradivo in arhivske fotografije iz njegovega časa, kot tudi materiale nastale kasneje, kot odziv na njegovo delo. Poslanstvo arhiva je tudi zbiranje gradiva, ki je kakorkoli vezano na Fabianijeve kraje, njegov čas, delovanje UMF ter na arhitekturno in urbanistično stroko.«

(Vir: http://cak.komen.si/arhiv_ustanove_maks_fabiani/)

V istem prostoru je začasno deponirano tudi gradivo knjižnice **Centra za arhitekturo Krasa**.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- V okviru bodočih prenov iskati bolj primerne prostore za obe arhivski zbirki na območju Gradu Štanjel.
- Sklenitev nov pogodbe o uporabi arhiva med ORA Krasa in Brkinov in Ustanovo Maksa Fabianija.

16. Pisarne v najemu SVRK

Lokacija:

Južni del Gornjega palacija – prvo nadstropje
parc. št. 1009/3 k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Z najemno pogodbo ima prostor v uporabi Služba vlade za razvoj in evropsko kohezijsko politiko (SVRK). Gre za dve pisarni v izmeri 47,45 m².

Lokacija pisarn fizično onemogoča prehod med Kvadratnim stolpom in Fabianijevo dvorano.

Nameravani posegi/ukrepi:

/

Predlogi posegov/ukrepov:

- Razmisliti o možnosti, da se pisarne SVRK preseli na drugo lokacijo in te prostore nameniti drugim vsebinam na način, ki omogoča fizično povezavo med prostori v Kvadratnem stolpu in Fabianijevo dvorano.

17. Fabianijeva dvorana

Lokacija:

Južni del Gornjega palacija - prvo nadstropje

parc. št. 1009/3 k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Prostor je obnovljen. To je trenutno edini večji prostor (poleg Viteške dvorane), ki je ogrevan in zato primeren tudi za kongrese in druge dogodke. Ni pa urejeno hlajenje.

Prostor nima urejene mrežne povezave preko kabla.

Dvorana sprejme do 60 oseb. Površina dvorane je 60m².

Prostor ima možnost dodatnega vstopa po stopnišču s severne strani, trenutno zaprte s Knauf stenami.

Prostor se uporablja za občasne razstave in manjša srečanja.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Ureditev hlajenja prostora.
- Vzpostavitev dobro delujočih telekomunikacijskih omrežij (preko kabla).
- Nakup miz in stolov ter AV opreme za izvajanje kongresne dejavnosti.
- Dolgoročno pustiti možnosti za drugačno oziroma kombinirano rabo tega prostora.

18. Depo Spacalove galerije

Lokacija:

Južni del Gornjega palacija - pritličje in prvo nadstropje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt se uporablja kot depo galerije Lojzeta Spacala.

Po mnenju Goriškega muzeja je depo v zelo slabem stanju, namreč postal je skladišče vsakršnega materiala, ki se ga nikakor ne shranjuje v depojskih prostorih. V depolu mora biti prostor samo za likovna dela in kar pripada zbirki. Vse ostalo lahko povzroči mehanske poškodbe in propadanje. Poleg tega je Polona Paglovec Šuligoj, Višja konservatorka-restavratorka ugotovila še naslednje pomanjkljivosti: nezastrito okno (moralo bi biti zatemnjeno), nekatera likovna dela- grafike so na tleh, prislone ob zunanji zid (obvezno bi morala bi biti nameščena na mreže), na tleh so madeži od zamakanja (potrebno bi bilo ugotoviti izvor-vzrok zamakanja in ga odpraviti), med vmesnimi prostori izvlečnih mrež je razbito steklo, nekatera likovna dela, ki so obešena po mrežah, segajo ena preko druge in se s tem poškodujejo, izvlečne mreže se izjemno težko izvlečejo, kar ob večji sili pri izvleku povzroči, da slike udarjajo med seboj in se poškodujejo, manjka merilec vlage in temperature, ki bi konstantno beležil stanje.

Iz prostora depoja je bilo načrtovano stopnišče do dvorane v nadstropju.

Nameravani ukrepi:

- zatemnitev okna
- postavitve merilca vlage in temperature
- očistiti depojski prostor

Predlagani ukrepi:

- Odstranitev vseh predmetov, ki ne spadajo v depo: fascikli, reflektorji, škatle, smeti, promocijski material,...
- Fizično je potrebno ločiti depojski prostor od ostalega prostora, kjer se nahajajo police s fascikli. Mogoče se namesti pomično zaveso, ki z umikom še vedno omogoča manevriranje z večjimi formati likovnih del.
- Čiščenje depojskega prostora, steklo, pajčevine, madeži in nujno redno vzdrževanje čistoče.
- Namestitev grafik na mreže (če se jih ne namesti v razstavni prostor) in ustrezna namestitev ostalih likovnih del na mreže.
- Popravilo mrež, da jih bo mogoče izvleči (za čas popravila je potrebno likovna dela odstraniti iz mrež, jih zaščititi in varno spraviti).
- Spremljanje razmer v depoju, da se v primeru zamakanja nemudoma ukrepa.
- Obveščanje in posvetovanje z muzejem o stanju, morebitnih posegih v depo, likovno zbirko ter razstavne prostore.
- Vsa likovna del je potrebno dvigniti s tal in namestiti na mreže. Nobeno likovno delo ne sme biti na tleh.
- Ustrezna označitev likovnih del.
(Vir: Poročilo o stanju depojskih prostorov Galerije Lojzeta Spacala v Štanjelu, Polona Paglovec Šuligoj, Višja konservatorka- restavratorka, Goriški muzej Kromberk – Nova Gorica, 7.10.2021)
- Preučiti možnost prestavitve depoja, v sedanjem objektu je pomanjkanje prostora, dostopnost je slaba (dostop ni tlakovan.)

19. Zvočna galerija Kamenica

Lokacija:

Severni del Gornjega palacija – pritličje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Ta del grajskega kompleksa še ni dokončan, je v tretji gradbeni fazi, nima še stavbnega pohištva, ometov, tlakov. V njem je začasno (nadometno) postavljena elektrika s štirimi vtičnicami.

V njem so instrumenti iz kamna, ki jih lahko obiskovalci preizkusijo. Instrumenti so last društva STOP. Prostore uporablja Društvo STOP za projekt ZVEN KAMNA, ki združuje glasbeno in kiparsko umetnost, dvakrat v letu se izvajajo koncerti na kamnita glasbila, sicer pa je možno po predhodnem dogovoru obiskati Kamenico in preizkusiti instrumente iz kamna.

Mednarodni festival »Zvok kamna« je potekal med 17. in 20. junijem 2021 v Štanjelu na grajskem dvorišču v sklopu festivala Gledanica. Zvrstili so se koncerti, delavnice ter vodeni ogledi gradu Štanjel in zvočne galerije Kamenica. (Vir: www.visitkras.info)

Nameravani ukrepi:

- Dokončanje gradnje
- Prenos v uporabo

Predlagani ukrepi:

- Sklenitev pogodbe med Občino Komen in uporabnikom – Društvo STOP.
- Zagotoviti stalno dostopnost.
- Vključiti v promocijo in trženje turistične destinacije.
- Program zvočna galerija Kamenica je lahko del t.im. kulturnega inkubatorja v severnem delu Gornjega palacija. Pri dokončnem lociranju in urejanju galerije Kamenica obravnavati ta del gradu kot celoto.

20. Pisarna ORA Krasa in Brkinov, enota Komen

Lokacija:

Južni del Gornjega palacija – pritličje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Prostore uporablja ORA Krasa in Brkinov, enota Komen kot pisarniške prostore.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Dolgoročno iskati možnosti za boljše, javnosti bolj primerno rabo tega lepega pritličnega prostora. Bolj kot za pisarne je prostor primeren za prodajalno, delavnico, razstaveni prostor ali druge javne ali pol-javne vsebine, kot je bilo tudi načrtovano.

21. Nedokončani prostori v končnem delu severnega dela Gornjega palacija

Lokacija:

Severni del Gornjega palacija, pritličje in prvo nadstropje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Ta del objekta trenutno ni v uporabi, je v fazi prenove, in sicer v tretji gradbeni fazi.

Nameravani ukrepi:

- V pritličju se uredi Kulturni inkubator – prostori za start up podjetja s področja turizma in kulture ter prostori za izobraževanje z dvoranami/seminarskimi prostori, v manjši meri pa tudi pisarniški in skladiščni prostori na 400 m² površine. V delu te površine je že urejena Zvočna galerija Kamenica.
- V prvem nadstropju pa se uredi Muzej slovenskega jezika in knjige na 400 m² površine.

Vsebinska zasnova središča slovenske knjige in ilustracije:

- Zgodovina slovenske knjige
- Soba slovenskih ilustratorjev
- Razstava najboljših slovenskih knjig – razstava vseh aktualnih nagrajenih knjig in avtorjev
- Razstava miniaturnih in nenavadnih knjig
- Komunikacijski krog knjige – avtor, urednik, založnik, knjigarne, knjižnice, bralec; izdelava knjig nekdaj in danes
- Zakaj berem – razvoj bralne kulture
- Soba slovenskih zgodb: šestmesečne tematske razstave znanih in manj znanih ljudskih zgodb in pripovedk ter knjig, ki so zaznamovale preteklo in polpreteklo življenje Slovencev
- Karel Štrekelj - manjša razstava, ki bo napotila obiskovalce k obisku spominske sobe v vasi Gorjansko
- Slovenski pisatelji in Kras – slovenski literati, ki so živeli ali ustvarjali na Krasu in slovenski pisatelji, ki pišejo o Krasu
- Interaktivna učilnica iz medvojnega obdobja: v njej poteka učna ura začetnega razreda v podeželski primorski šole v dvajsetih letih preteklega stoletja

(Vir: Programska zasnova Središča slovenskega jezika in knjige v gradu Štanjel, Občina Komen, December 2016, posodobljeno oktober 2017, popravek oktober 2021)

Predlagani ukrepi:

- Pri dokončni ureditvi prostora je treba izhajati iz čim bolj natančno poznanih rab tega prostora, da se lahko različne rabe prostora optimizira. Možna je uporaba prostorov v spodnjem in zgornjem nadstropju v različnih kombinacijah ali raba samo zgornjih ali samo spodnjih prostorov. Dokončna ureditev prostorov naj bo čim bolj fleksibilna, da je mogoče kasneje prostor prilagajati različnim rabam in uporabnikom.
- Smiselno je vključevati bodoče uporabnike že v zgodnjih fazah načrtovanja dokončne ureditve prostorov.
- Vsebine vseh prostorov usmerjati na način, da so zanimive čim širšemu krogu potencialnih po možnosti mednarodnih uporabnikov - od obiskovalcev muzeja do uporabnikov drugih vsebin in programov.

22. Kvadratni stolp s polžastim stopniščem

Lokacija:

Severni del Gornjega palacija - pritličje, prvo nadstropje
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Stolp je iz romanskega obdobja in predstavlja najstarejši del štanjelskega gradu. Ta del kompleksa je brez strehe, v njem je polžasto stopnišče.

Nameravani ukrepi:

Predvidena je prezentacija obstoječe ruševine kvadratnega stolpa s polžastim stopniščem. V ta namen je na območju razglednega stolpa predvidena ojačitev obstoječih kamnitih zidov s širokim fugiranjem in injektiranjem. Polžasto stopnišče se sanira, ne bo pa namenjeno uporabi obiskovalcev, ampak dostopno zgolj za vzdrževanje. V notranjosti stolpa je predvidena izdelava novega neodvisnega jeklenega montažnega stopnišča, ki je od utrjene ruševine ustrezno odmaknjeno. V notranjosti stolpa se v fazi prezentacije ruševine predvidi zgolj montažne in reverzibilne posege.

Gabariti obstoječega stolpa se ne spreminjajo, predvidena je utrditev in prezentacija ruševine. Predvideni posegi ne omogočajo morebitnega nadvišanja stolpa, vendar le-tega ne onemogočajo. V naslednjih fazah bodo izvedene statične ojačitve znotraj stolpa za potrebe nadvišanja (npr.: dodatne vertikalne AB vezi oz. slopi ob obstoječih zidovih, dodatne horizontalne vezi v posameznih etažah, obojestransko obbetoniranje obstoječih kamnitih zidov itd.), kar pa ni predmet tega projekta. Končni izgled stolpa bo sledil dokumentaciji-fotografiji Štanjela pred porušitvijo.

(Vir: PZI - dokumentacija za izvedbo gradnje, št. projekta 14272_V, julij 2020, Projekt d.d. Nova Gorica)

Predlagani ukrepi:

- Iskati rešitev, da se ti prostori prezentirajo kot zgodovinski prostori, da se volumen stolpa prezentira v svoji izvorni obliki.
- Rekonstrukcija skladno s smernicami ZVKD.
- Ogled stolpa vključiti v turistično ponudbo Štanjela.

23. Pomožni objekt Kvadratnega stolpa s polžastim stopniščem

Lokacija:

V nadaljevanju severnega dela Gornjega palacija, poleg Kvadratnega stolpa s polžastim stopniščem
parc. št. 1009/2, k.o. Štanjel

Stanje dela objekta in trenutna raba:

Objekt je brez strehe in ima porušene notranje stene in delno zunanje stene, v notranjosti je zaraščen z rastlinjem. Pred objektom se nahaja razgledna terasa z drevesom, ki predstavlja kvaliteten zunanji ambient, javni prostor.

Nameravani ukrepi:

Na območju pomožnega objekta (dvo-etažni) je predvidena ojačitev obstoječih obodnih kamnitih zidov skladno s smernicami ZVKD.

(Vir: PZI - dokumentacija za izvedbo gradnje, št. projekta 14272_V, julij 2020, Projekt d.d. Nova Gorica)

Predlagani ukrepi:

- Možna je raba za pisarniške prostore kot nadomestilo spremenjeni rabi v preostalem delu gradu. Dopustiti je potrebno tudi druge rabe, ki se dopolnjujejo z zunanjim prostorom. Bistven faktor je tu klimatska naprava, nameščena na platoju v neposredni bližini, ki pogojuje rabo znotraj pomožnega objekta.

Ostali deli Gradu Štanjel

24. Plato nad Grajskim dvoriščem

Lokacija:

Med Gornjim in Spodnjim palacijem, nad Grajskim dvoriščem
parc. št. 1009/3, k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Tu se nahajajo ostanki vodnjaka, ki je bil porušen med 2. svetovno vojno.

Nameravani ukrepi:

- V okviru projekta obnove gradu, ki je trenutno v teku, se ohrani vse vodnjake in cisterne, se jih ustrezno vzdržuje oziroma po potrebi obnovi, poleg tega pa ohrani tudi njihovo funkcijo. Obnova vodnjakov se izvede v sklopu vzdrževalnih del in ni predmet tega projekta. (Vir: DGD - dokumentacija za pridobitev gradbenega dovoljenja, Projekt d.d. Nova Gorica, št. projekta: 14272, marec 2019, čistopis februar 2020)
- Uredi se odvodnjavanje in tlakovanje platoja, skladno s PZI dokumentacijo - GRAD ŠTANJEL 4. sklop (dvorišče), februar 2021, Projekt d.d., Nova Gorica.

Predlagani ukrepi:

- Rekonstrukcija vodnjaka
- Uporaba prostora kot enega zanimivih zunanjih ambientov gradu

25. Vhodni stolp

Lokacija:

Skrajni južni del Spodnjega palacija
parc. št. 30/7 k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Vhodni stolp je utrjeni del naselja Štanjel, ki je bil nekoč del obrambnega obzidja. V času svojega županovanja je Maks Fabiani vhod restavriral. Razširil je vhod s cementnimi vložki. Čeprav je bila notranjost stolpa delno izpraznjena in so bila vrata nekoliko razširjena, se ne ve, kako je stolp izgledal pred obnovo.

Stolp ima še vedno ohranjene strelne line.

Podhod stolpa služi kot prva vstopna veža v naselje Štanjel in predstavlja prvi tesnejši stik obiskovalcev z naseljem Štanjel. Zato ga je smiselno uporabiti kot info usmerjevalni prostor. V tem prehodnem prostoru je postavljena informativna tabla.

Podhod je eden med najbolj izpostavljenimi točkami v naselju, vsa dodana oprema mora biti temu prilagojena.

Nadstropje v izmeri 30 m² Občina Komen oddaja v najem gospodarskemu subjektu Modno oblikovanje Gaja Hanzel s.p. za namene trgovinske dejavnosti. Pogodba je bila sklenjena novembra 2018 in velja za eno leto, v kolikor je katera od strank ne prekliče, sicer se po poteku avtomatsko podaljša za dobo nadaljnjega leta.

V objektu ni urejena infrastruktura (ogrevanje, izolacija, dostop do interneta, ...).

Dejavnost je primerna, razmišljati pa je potrebno o izboljšanju pogojev uporabe.

Stolp vsebuje več turistično zanimivih kamnitih elementov, ki so del vodenih ogledov Štanjela (rimski nagrobnik z napisom, fascio, grb družine Cobenzl itd.)

Nameravani ukrepi:

- Tabla/oznaka »tlak se drsi« je moteči element.

Kamniti tlak se poizkusno premaže s premazom proti drsenju. **Predlagani ukrepi:**

- Zamenjati informativno tablo ob vhodu v sklopu celovite prenove in poenotenja označevanja in informiranja. Napeljati internetno omrežje do table z možnostjo, da se tam lahko postavi digitalna info tabla.
- ORA Krasa in Brkinov mora skrbeti za optimalno rabo info vstopne točke.
- Izdela se načrt prenove objekta.
- Urediti ogrevanje objekta.
- Urediti izolacijo.
- Urediti normalen dostop do interneta.
- Vzdrževalni posegi na lesenih delih.
- Preveriti potrebo po drugih vzdrževalnih delih.

26. Brežina pod Gradom Štanjel

Lokacija:

Parkovna površina - terasa na južni strani Spodnjega palacija
Parc. št. 30/1, 30/8 k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Brežina je hortikulturno neurejena in kot taka kviri veduto na grajski kompleks in z gradu na jugo-zahod. Trenutno so površine brez funkcije.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Hortikultura ureditev grajskega parka z namenom pridobiti urejeno veduto na grajski kompleks in površine za morebitne druge rabe.
- Razmišljati o možnostih izvajanja zunanjih programov na tem področju.

OSTALI OBJEKTI IZVEN GRAJSKEGA KOMPLEKSA

27. Stolp na vratih (Kobdiljski stolp)

Lokacija:

parc. št. 1082, k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Občina Komen je Stolp na vratih, imenovan tudi Kobdiljski stolp, obnovila po udaru strele v letu 2019.

Vzporedno so bili izvedeni dodatni ukrepi za preprečevanje zamakanja v stolp s terase in skozi fasade stolpa. Problem vlage ni bil rešen do konca.

Za potrebe lažje uporabe stolpa je bilo preurejeno in delno obnovljeno notranje leseno stopnišče ter obnovljeni leseni podi. V sklopu urejanja sosednjega objekta za potrebe javnih sanitarij je bil pridobljen nov polkletni prostor, ki je dostopen iz Kobdiljskega stolpa. Novi prostor ima tudi izhod na terasasti vrt, ki je le delno v uporabi.

V letu 2021 je bila v vseh prostorih stolpa v okviru projekta Kaštelir nameščena nova oprema, in sicer v prostoru pod sanitarijami za potrebe manjše večnamenske projekcijske dvorane. V samem stolpu pa je bila postavljena razstava Skriti Štanjel, ki potrebuje nekatere prilagoditve (t.im. informacijsko interpretacijska točka projekta Kaštelir)

Razgledna terasa na vrhu stolpa je zelo lepa in ima krasen razgled, smiselna je uporaba kot razgledni stolp, pa tudi za druge vsebine, ki jih je mogoče nadgraditi s tem kvalitetnim ambientom (pogostitve v posebnem ambientu ipd.).

Zunanji terasasti vrt je smiselno vključevati v uporabo kot del programov, ki se izvajajo v stolpu.

Nameravani ukrepi:

- Nadaljnja obogatitev oziroma nadgradnje in izboljšave razstavnih in drugih vsebin.

Predlagani ukrepi:

- Aktivno vključevati celotno vsebino v stolpu v turistično vsebino Štanjela in razvijati nadaljnje produkte (n.pr. večerje na stolpu)
- Z redno impregnacijo in vzdrževalnimi deli zmanjšati vpliv vlage na minimum.

- Preveriti potrebo po vzpostavitvi prisilnega prezračevalnega sistema.
- Premazati kamniti tlak s protizdrsnim premazom.

28. Javne sanitarije ob Kobdiljskem stolpu

Lokacija:

parc. št. 1082, k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Objekt je bil zgrajen leta 2018. Namenjen je vsem obiskovalcem Štanjela, brezplačno. Odprt je vsak dan od jutra do večera. Z njim upravlja ORA Krasa in Brkinov.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Razmisliti o možnosti vključitve v enovit vstopnični sistem.

29. Fabianijev čebelnjak

Lokacija:

poleg Kobdiljskega stolpa
parc. št. 21/9, k.o. Štanjel

Čebelnjak je bil zgrajen v tridesetih letih 20. stoletja. V obdobju druge svetovne vojne je bil porušen. Ponovna izgradnja čebelnjaka leta 2015 je poklon Maksu Fabianu ter ohranjanju slovenske čebelarske kulturne dediščine.

S čebelnjakom je upravljal čebelarsko društvo, ki je imelo sklenjeno pogodbo s prejšnjim upravljavcem tega območja, to je Javnim zavodom Komenski Kras. Ker je bil Javni zavod Komenski Kras ukinjen s postopkom likvidacije, je potrebno skleniti novo pogodbo o upravljanju.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Skleniti pogodbo o upravljanju.
- Redno vzdrževati vrt pri čebelnjaku.
- Vzpostaviti blagovno znamko Ferrarijev vrt, znotraj katere se trži tudi Fabianijev med.
- Z informativno tablo označiti objekt kot del Fabianijeve dediščine v Štanjelu

30. Ferrarijev vrt

Lokacija:

Parc. št. 974, 41/39, 13/1, 40/1, 35/1 in 36/1, k. o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Ferrarijev vrt je bil zgrajen v obdobju med obema vojnoma kot del vile Ferrari, v lasti tržaškega zdravnika Enrica Ferrarija, ki je v Štanjelu želel zgraditi podeželsko vilo in sanatorij za pljučne bolnike.

Maks Fabiani je Ferrarijev vrt zasnoval terasasto, po strukturi starega Štanjela. Na terasah so bili zasajeni zelenjavni in cvetlični vrtovi, drevje je bilo večinoma sredozemskih vrst.

Arhitekt se je pri gradnji prilagajal legi in obliki terena. Uporabljal je tako tradicionalne, za kraško pokrajino značilne kamnite podporne zidove in stopnišča, kot tudi elemente, ki s Krasom nimajo nič skupnega, odražajo pa ideale tistega časa. Tako so nastali razgledni paviljon, vodometi, umetna votlina ... Najbolj prepoznaven del vrta pa je ovalni bazen z otočkom, v katerega je pritekala voda iz zapletenega vodovodnega sistema.

Danes je Ferrarijev vrt kulturni spomenik državnega pomena. Zaradi svoje edinstvenosti je izjemno prizorišče za številne dogodke.

Arhitektovo edinstveno mojstrovino najlepše predstavi voden ogled Fabianijev Štanjel in Lov za zakladom Črna mačka v Štanjelu. Za raziskovanje vrta je bil za otroke pripravljen program Fabianijev vodni zaklad (<https://www.visitstanjel.si/fabianijev-vodni-zaklad>). Srednješolcem je namenjen program Fabianijev Štanjel in Ferrarijev vrt (<https://www.visitstanjel.si/fabianijev-stanjel-in-ferrarijev-vrt>). Na voljo so tudi drugi programi za predstavljanje in interpretiranje dediščine Ferrarijevega vrta.

Vrt je namenjen ogledu in je odprt, dele vrta se oddaja, predvsem balinišče in površine ob ribniku. Za občasno uporabo je Občina Komen sprejela pravilnik in cenik. Tu se izvajajo civilne poroke, fotografiranja (predvsem ob porokah) in snemanja.

Za vodene ogledne in sorodne programe se zaračunava storitev vodenja, sicer pa vstopnine za vstop v vrt ni.

Ker je vrt na več krajih prosto dostopen, je izpostavljen vandalizmu in smetenju.

Prvi del vrta, to je Panoramska pot, je bil obnovljen leta 2000. Grajene strukture osrednjega dela so bile obnovljene v letih 2003-2004. V naslednjih letih je bilo izvedenih več posegov na rastlinah. V letu 2015 je bil v okviru Fabianijevega leta obnovljen del vodovodnega sistema in napeljana električna napeljava do t.im. čolnarne. Obnova vodovodnega sistema je omogočila delovanje vodometov.

Ena od posebnosti zasnove je Fabianijev vodovodni sistem, katerega deli segajo tudi izven meja zaščitenega območja, a mora biti obravnavan kot celota, zato da bi lahko ohranili njegovo vrednost kot tehnično dediščino in kot zgodnji primer trajnostnega pristopa pri uporabi vodnih virov, ki lahko služi svojemu osnovnemu namenu tudi v prihodnosti.

(Vir: : Občinski lokacijski načrt – Štanjel staro jedo; Locus d.o.o. Domžale, 2005)

Ferrarijev vrt je vključen v t.im. Fabianijevo pot. Ferrarijev vrt in ostala Fabianijeva dediščina sta ena od ključnih turističnih zanimivosti Štanjela.

Razvojna vizija Ferrarijevega vrta

»Ferrarijev vrt v Štanjelu kot kulturni biser Krasa in pomemben del vrtnoarhitekturne in tehnološke dediščine iz začetka 20. stoletja, ki nadgrajuje in dopolnjuje celovito kulturno in turistično ponudbo Štanjela«.

Razvojne možnosti Ferrarijevega vrta ob doslednem upoštevanju varovanih vrednot so:

- Ohranjanje in oživitev kulturnega spomenika državnega pomena z vzpostavitvijo vzorčnega primera obnove takega tipa vrta na podeželju po vzgledu revitalizacije starih vrtov kot npr. v Veliki Britaniji,
- Prostor za medgeneracijsko druženje in spoznavanje naše kulturne (tehnične, vrtno-arhitekturne) dediščine,
- Površine za izvajanje manjših kulturnih prireditev na prostem,
- Površine za sklepanje zakonske zveze v romantičnem okolju,
- Izboljšanje kakovosti življenja in blaginje ljudi,
- Ohranitev poseljenosti naselja,
- Razvoj turizma, ki temelji na kulturni dediščini in sicer npr. z vzpostavitvijo primera dobre prakse, kjer park/vrt postane učilnica v naravi za obiskovalce različnih starosti, z vzpostavitvijo »botrstva za vrt«, pri katerem si posameznik lahko izbere grm, drevo, gredico in jo »posvoji« ali pa s pomočjo dopolnilne ponudbe za obisk Štanjela in kot vaba za večkratni obisk, saj v različnih letnih časih doživimo vrt povsem drugače.

Razvoj Ferrarijevega vrta združuje v sebi tako izobraževalno, kulturno, turistično, hortikulturno, informacijsko ter protokolarno dejavnost.

Splošni cilji pri urejanju Ferrarijevega vrta so naslednji:

- obnova vrta in povrnitev njegovega nekdanjega ugleda ter predvsem njegove podobe v čast Maksa Fabianija in njegove 150. obletnice rojstva (spomladi 2015),
- vzpostavitev vrta, parka kot primera dobre prakse in inovativen turistično-kulturni proizvod,
- vključevanje Maksa Fabianija in njegove zapuščine med proizvode turistično-kulturne ponudbe Občine Komen,
- razvoj turizma in kulture na območju občine in regije,
- ureditev površin za medgeneracijsko druženje v okviru manjših kulturnih prireditev na prostem,
- večja prepoznavnost in turistična privlačnost območja,
- ohranitev kulturne dediščine in oblikovanja prostora z dodano vrednostjo hortikulturnih zasaditev, vzpostavitev sinergije med različnimi strokami (arhitektura,

vrtnarstvo, oblikovanje vrtov, biodiverzitet, trajnostno upravljanje in urejanje, itd.) z namenom izobraževanja (dvig ravni hortikulture urejanja) in osveščanja (dvig zavesti o pomenu urejene parkovne površine),

- boljša kvaliteta življenja lokalnih prebivalcev.

(Vir: PROJEKTNA NALOGA »REVITALIZACIJA FERRARIJEVEGA VRTA V ŠTANJELU«, Občina Komen, November 2013)

Osnovna cilja sta dva in sicer **trajno ohranjanje dediščine** in **vključevanje le te v kulturno in turistično ponudbo kraja**.

Programske vsebine Ferrarijevega vrta

Glede na naravno zgodovinske danosti Štanjela je Ferrarijev vrt primeren tako za kulturno, turistično, hortikultureno, prireditveno in poročno dejavnost.

Kulturni dogodki (omejitve: manjše kulturne prireditve, ob upoštevanju zvočne omejitve prostora in minimalne uporabe zvočnih naprav, dogodke lahko dopolnjuje kulturna ponudba)

Dogodki se lahko odvijajo na naslednjih površinah, če ni v nadaljevanju ob posamezni alineji (naštevanju vsebine dogodka) drugače določeno: površine ob bazenu (travnata površina nad cisterno v površini 200 m² ali travnata površina ob uti, ki se nahaja južno od bazena v površini 350 m² ali travnata površina severno od bazena v površini 400 m²) in balinišče v površini 230 m².

- Glasbeni dogodki ob upoštevanju zvočne omejitve prostora in minimalne uporabe zvočnih naprav (priporočljive vsebine: akustični, kantavtorski nastopi, zborovsko petje, klasična, etno, jazz glasba ipd.)
- Likovne delavnice, ex-tempore, - celotna površina vrta
- Fotografsko ustvarjanje in fotografske delavnice - celotna površina vrta
- Plesne delavnice,
- Gledališče (manjše predstave: igra, lutke, ulično gledališče, kamišibaj, pravljice ...) – balinišče
- Literarni dogodki (branje, predstavitev knjig, recitali ...)
- Etnološki dogodki (predstavitve snovne in nesnovne kulturne dediščine ...)

Športni dogodki

- Občasne tematske vadbe za manjše skupine (npr. splošna rekreacijska vadba, škrave, lokostrelstvo, karate, joga, gongi, kinergetiks, meditacijske vaje ipd.), balinišče, površine ob bazenu (travnata površina nad cisterno v površini 200 m² ali travnata površina ob uti, ki se nahaja južno od bazena v površini 350 m² ali travnata površina severno od bazena v površini 400 m²).

Poslovni dogodki

Dogodki se lahko odvijajo na naslednjih površinah, če ni v nadaljevanju ob posamezni alineji (naštevanju vsebine dogodka) drugače določeno: površine ob bazenu (travnata površina nad cisterno v površini 200 m² ali travnata površina ob uti, ki se nahaja južno od bazena v

površini 350 m² ali travnata površina severno od bazena v površini 400 m²) in balinišče v površini 230 m².

- Dogodki, ki jih organizira poslovni subjekt in ne sodijo v kategorijo kulturnih in športnih dogodkov.
- Manjša poslovna srečanja s kulinarično ponudbo (zajtrki, brunch-i, kosila, degustacije in predstavitve lokalnih ponudnikov)
- Kulinarični dogodki (degustacije z lokalnimi izdelki, predstavitve ponudnikov, npr. vinski večer ...)
- Filmska snemanja (art, igrani ,promocijski filmi, videospoti ipd.) - celotna površina vrta
- Fotografiranje - celotna površina vrta
- Izobraževalne dejavnosti (učilnica v naravi s kulturnimi in naravoslovnimi vsebinami) - celotna površina vrta
- Team buildingi (delavnice v naravi za krepitev vezi med udeleženci delavnice) z možnostjo kulinarične ponudbe - celotna površina vrta

Zasebni dogodki

Dogodki se lahko odvijajo na naslednjih površinah, če ni v nadaljevanju ob posamezni alineji (naštevanju vsebine dogodka) drugače določeno: površine ob bazenu (travnata površina nad cisterno v površini 200 m² ali travnata površina ob uti, ki se nahaja južno od bazena v površini 350 m² ali travnata površina severno od bazena v površini 400 m²) in balinišče v površini 230 m².

- Sklenitev zakonske zveze, poročne slovesnosti in zaroke s kulinarično ponudbo in z drugimi spremljevalnimi aktivnostmi (vožnja s kočijo po krožni sprehajalni poti,)
- Izjemoma se dovoli druge zasebne dogodke (obletnica ipd.) s kulinarično ponudbo

Ostale programske vsebine

Dogodki se lahko odvijajo na naslednjih površinah, če ni v nadaljevanju ob posamezni alineji (naštevanju vsebine dogodka): celotna površina vrta.

- Izobraževalne dejavnosti, ki temeljijo na kulturni dediščini vrta in njeni promociji
 - vodeni ogledi,
 - učilnice v naravi s kulturnimi vsebinami,
 - vodeni lovi za zakladom oz. tematski vodeni ogledi, npr. Fabianijev vodni zaklad, kjer obiskovalec hodi od točke to točke in raziskuje vodovodni sistem ter ostalo kulturno dediščino v vrtu),
 - druge oblike interpretativnega spoznavanja dediščine Ferrarijevega vrta,
- hortikulturni dogodki
 - tematske hortikulturne predstavitve in razstave, na osnovi sezonske privlačnosti posameznih v vrtu prisotnih rastlin (teme: vrtnice, perunike, pomlad v Ferrarijevem vrtu, jesen v Ferrarijevem vrtu, predstavljanje prepleta okrasnih in uporabnih rastlin in podobno),
 - drugi na hortikulturo vezani dogodki, programi.

Nameravani ukrepi:

- Konkretni predvideni posegi v vrtu vključujejo nadaljevanje obnove grajenih delov vrta, zlasti betonskih delov, ki v preteklosti še niso bili obnovljeni. Potrebni in predvideni so tudi posegi v rastlinski del ureditve in sicer z delno rekonstrukcijo nekdanjega stanja in delno nadgradnjo, za povečanje atraktivnosti vrta. S stališča uporabe parkovnih površin se odpira vprašanje osvetljevanja v nočnem času, ki bi sicer moralo biti omejeno na minimum. Posebno poglavje je zagotavljanje varnosti obiskovalcev, zlasti preprečitev nevarnosti padcev z višine, kar trenutno predstavlja grožnjo na več mestih. Predvideni so tudi posegi v smislu širitve osnovne komunalne in komunikacijske infrastrukture (javni vodovod, elektrifikacija, širokopasovno omrežje). Največji predvideni poseg je ureditev nove dostopne poti v naselje, ki naj bi potekala tudi čez del zavarovanega območja spomenika in bistveno posegla v nekdanji štanjelski obrambni zid.

(Vir: Konservatorski načrt Štanjel – Vrt ob vili Ferrari (EŠD 7901) - ZVKDS Restavratorski center, Poljanska cesta 40, 1000 Ljubljana – januar 2018, nosilec projekta: Matej Zupancic, univ. dipl. inž. arh., avtor: Nataša Kolenc, univ. dipl. inž. arh., Arhitektka konservatorica)

- Obnovi se Ferrarijev vrt, ki prevzame sprehajalno in rekreacijsko funkcijo ter funkcijo predstavitve Fabianijeve vrtno arhitekturne in arhitekturne dediščine, vključno s tehnično dediščino vodovodnega in namakalnega sistema, ki sodi v vrh slovenske vrtnoarhitekturne tvornosti 20. stoletja; možne so rekonstrukcije historičnih oblik in dopolnitve hortikulturnih ureditev; na območju vrta je možna izvedba manjših prireditev.
- Ohranitev kulturnega spomenika državnega pomena z lastnostmi kulturne krajine kot spomenika oblikovane narave, kot tehniškega spomenika, kot umetnostno arhitekturnega spomenika in kot zgodovinskega spomenika.
- Ureditev območja kot javnega parka in kot vrtnoarhitekturne znamenitosti, v smislu ohranitve in obnove historičnih elementov parka ter njihove dopolnitve na temu namenjenih površinah. Obnova in občasna predstavitev Fabianijevih vodnih atrakcij (vodometi, vodna zavesa itd.). Vzpostavitev delovanja namakalnega sistema za vzdrževanje vrta, pretežno z uporabo Fabianijevega razvoda.
- Vključitev območja v kulturno in turistično ponudbo kraja, in sicer s pripravo prireditev, z vključitvijo ogledov območja v vodene ogledde kraja in v širšo mrežo sprehajalnih poti v okolici Štanjela itd...
- Ureditev delov nekdanje Ferrarijeve posesti, ki sicer niso znotraj zaščitenega osrednjega dela parka, a predstavljajo njegovo nadaljevanje in skupaj z njim tvorijo zaključeno celoto.
- V okviru projekta LAS se napelje elektriko in vodovod do balinišča, za priključek obstoječe pipe v umivalniku na balinišču (s priklopom na obstoječ Fabianijev razvod).
- Zagotovitev kulturnemu spomeniku primerne rednega vzdrževanja celotnega območja Ferrarijevega vrta (tudi deli izven osrednjega parka na vzhodni strani naselja), vključujoč vzdrževanje vseh površin, grajenih elementov, vodovodnega sistema in rastlin. Nujno je tudi redno čiščenje in praznjenje zbiralnih kanalov za vodo, usedalnikov, cistern in podobno ter kompostnikov.

Predlagani ukrepi:

- Formalizacija dogovora o trženju objekta med ORA Krasa in Brkinov in Občino Komen.
- Trajna ohranitev kulturnih, arhitekturnih, krajinskih, likovnih in zgodovinskih vrednot z ustrezno obnovo in rednim vzdrževanjem vseh elementov parka.
- Povečanje pričevalnosti spomenika.
- Presentacija vrednot spomenika in situ preko pisnih in ustnih informacij ter širše z objavami v medijih, na spletu....
- Omogočanje učno-demonstracijskega dela.
- Omogočanje znanstveno-raziskovalnega dela.
- Vključitev/povezava v kulturno in turistično podobo kraja.
- Popularizacija spomenika in kulture preko občasnih dogodkov, medijsko podprtih.
- Preučitev možnosti zaprtja vrta in uvedbe vstopnine.
- Zemljiškoknjižna ureditev delov Ferrarijevega vrta (Fabianijeve poti).

31. Severni stolp

Lokacija:

Parc. št. 13/3 in 1105, k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

»Stolp pravokotne tlorisne oblike iz 16. stoletja, ki se nahaja na parcelni številki 13/3 in 1105, k.o. Štanjel, je del zadnjega, zunanega in obrambnega obroča Štanjela. Ta vedutni vertikalni poudarek je do porušitve močno zaznamoval naselbinsko tkivo Štanjela. Stolp, ki je bil večkrat predelan, je s časom izgubil obrambno funkcijo. V času Fabianija je stolp postal bivalni in ornamentalni element, ki je zaključeval kompleks stavb imenovan vila Ferrari. Od leta 1944 je ruševina.

Neurejenost območja ruševine stolpa briše izvorno silhueto naselja in znižuje identitetne kakovosti poselitvenega tkiva.« (Vir: Usmeritve za obnovo Severnega stolpa v Štanjelu; ZVKD, Služba za kulturno dediščino, OE Nova Gorica; št. NG-0113-2/2021; 12.8.2021)

V zadnji fazi pred porušenjem je bil to Fabianijev »stolp za goste« Ferrarijeve družine.

Nameravani ukrepi:

- Možna ponovna postavitve nekdanjega objekta v skladu s kulturnovarstvenimi pogoji iz dokumenta Usmeritve za obnovo Severnega stolpa v Štanjelu št. NG-0113-2/2021 in soglasji z namenom vzpostavitve simetrične silhuete Fabianijeve ureditve t.im. Vile Ferrari, ureditev dostopov med štanjelskimi ulicami in severnim delom Ferrarijevega vrta in programska dopolnitev tega dela Štanjela, predvidoma v navezavi s programi v Ferrarijevem vrtu.
- V okviru EU projekta Emoundergrounds je načrtovana digitalizacija Severnega stolpa in njegova vključitev v turistično ponudbo Štanjela.

Predlagani ukrepi:

- Neurejeno območje Severnega stolpa se zavaruje na ustrežnejši način. Ruševine se do rekonstrukcije prezentirajo.
- Izvedba natečaja za sodobno nadzidavo / interpretacijo porušenih struktur Fabianijevega stolpa.
- Na neraziskanem območju vzhodnega obzidja se predvidi predhodne arheološke raziskave.

32. Arheološki park Gledanica

Lokacija:

parc. št. 3, 4, 5, 1/31, 1/3, k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Gledanica je najvišja točka naselja Štanjel. Tu so ostanki srednjeveškega utrdbenega stolpa. V bolj oddaljeni preteklosti je bil to najvišji del štanjelskega prazgodovinskega gradišča. V okviru projekta Kaštelir je bil na območju urejen arheološki park z razglediščem, klopmi, info tablami, pitnikom ipd. Okoliške površine je mogoče vključevati v prireditvene površine, vse skupaj pa v vodene ogledne Štanjela.

Tu se izvaja Festival Gledanica in drugi dogodki. Lokacija daje možnost izvajanja prireditev, porok, raznih dogodkov, slikanj in snemanj.

»Gledanica se nahaja na vrhu Štanjelskega griča ali Turna, ki ločuje kraško planoto od Vipavske doline. Zaradi svoje geografske lokacije je bila pomembna strateška opazovalna in nadzorna točka. Na Gledanici so ohranjeni ostanki rimskega razglednega in obrambnega stolpa, od tu pa so nekoč Rimljani imeli nadzor nad prehodom v Italijo. Za vrh griča se je ohranilo domače ime Gledanica, na podlagi česar lahko sklepamo, da je bil grič tudi kasneje uporabljen kot opazovalni in signalni stolp.

Na vrhu se nam odpre izjemen razgled na vse strani, opazujemo lahko Alpe, Trnovski gozd, Vipavsko dolino, Nanos, razgibanost kraške planote z okoliškimi vasmi, gozdovi, pašniki in njivami. Vse do leta 1935 je grič kazal svojo golo kamnito podobo.

Do Gledanice se lahko povzpne po sprehajalni poti, ki nas vodi skozi Štanjel.«

(Vir: www.travel-slovenia.si)

Gledanica je del nove tematske poti skozi Štanjel, zasnovane v okviru projekta Kaštelir, z imenom Štanjel skozi čas in jo je mogoče spoznati tudi s pomočjo digitalnega vodnika – AR aplikacije.

Razgledna točka je opremljena z zemljevidom Štanjela in okolice in opisom oz. označbo najbolj markantnih točk na vedutah s tega razgledišča (hribi, naselja...) in vsa bližnja prazgodovinska gradišča.

Nameravani ukrepi:

/

Predlagani ukrepi:

- Lokacijo je potrebno uporabiti v tržne namene, smiselno povezati v trženje Štanjela kot destinacije
- Formalizacija dogovora o trženju lokacije med ORA Krasa in Brkinov in Občino Komen.
- Redno vzdrževanje stolpa in okolice.
- Ureditev ustreznega odvodnjavanja strme, utrjene dostopne poti.
- Neustrezne informacijske table se po letu 2026 odstranijo.

33. Javne površine v starem jedru naselja

Lokacija:

Staro jedro naselja

Stanje objekta in trenutna raba:

Javne površine so v upravljanju Občine Komen. Prometna ureditev dovoljuje dostop z avtomobili samo stanovalcem in pravnim osebam, ki imajo tu registrirano dejavnost. Za obiskovalce Štanjela je urejeno plačljivo parkirišče na drugi strani regionalne ceste.

Nameravani ukrepi:

Občina Komen namerava na začetku dovozne ceste v staro jedro Štanjela namestiti potopni količek, ki bo preprečeval vstop z avtomobili. V teku je dogovarjanje s prebivalci Štanjela in iskanje optimalne rešitve za prometno ureditev v Štanjelu.

Predlagani ukrepi:

- Vožnjo po naselju močno omejiti in postopno omejiti parkiranje v starem jedru.
- Reguliran vstop obiskovalcev z enotno vstopnico ali pa pridobivanje prihodkov od obiskovalcev na druge inovativne načine. Skladno z veljavnim lokacijskim načrtom Štanjel ne sme postati naselje muzej, ampak se ohrani kot živo naselje.
- Izdela se urbano opremo "Štanjel".
- Načrtuje se ureditev tlakovanja naselja.
- Minimalno in poenoteno postavljanje reklamnih tabel.
- Uredijo se razgledne točke.

34. Natalijina hiša

Lokacija:

Parc. št. 1083, 21/8 obe k.o. Štanjel

Stanje objekta in trenutna raba:

Objekt trenutno ni v rabi.

Nameravani ukrepi:

Občina Komen bo objavila javni razpis za oddajo objekta v najem za kulturno-turistične dejavnosti.

Predlagani ukrepi:

- opredeli se najprimernejšo funkcijo hiše
- nujna je obnova neugledne fasade

35. Hiša Štanjel 1

Lokacija:

Parc. št. 1011, 1012 obe k.o. Štanjel,

Stanje objekta in trenutna raba:

Objekt trenutno ni v rabi.

Nameravani ukrepi:

V objektu se uredi pisarne za upravljavca in vstopno točko TIC Štanjel.

Predlagani ukrepi:

/